אגרות הראי"ה - כרך א' - אגרת נוספות יג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ח' סיון תר"ע - יפו
נמען: 'קול מהיכל' - מחאת רבנים (פורסם ב'האור' וב'החרות')

מחאה של רבנים תומכי הרב קוק נגד 'מתי מספר מאנשי ירושלים' שאסרו את מה שהתיר בלי להבין את עומק ההלכה: שמן השומשום, פירות השביעית והסבון. ההיתר בשמיטה נהג שלוש שמיטות לפי הוראת גאונים. הם קוראים לרבני ירושלים לגעור בהם, ולחוס על ממון ישראל ועל התעשייה בארץ. (זה המאמר שהרב קוק הסתייג ממנו.)

עיקרי הדברים

- מחאה נגד אוסרי ההיתרים.
- שמן שומשום, פירות שביעית וסבון.
- הגנה על הישוב והתעשייה.

נוסח האגרת עם ביאור

בגרסה זו משולב ביאור בתוך נוסח האגרת. הביאור מופיע כך: [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] והוא אינו חלק מלשון האגרת.

קול מהיכל [כרוז של תומכי הרב קוק, נגד האיסורים שפרסמו רבנים בירושלים על תוצרת המושבות בשנת השמיטה תר"ע]

אחים נכבדים היושבים על אדמת הקדש!

מוכרחים אנחנו לצאת במחאה גלויה, כי לא עת לחשות עתה, התאפק לא נוכל, עלבון התורה ובזיון גאון וצדיק עומדים מאחורי כתלנו. העל זה נחריש, נתאפק לראות כבלע את הקודש, במקום הזה ולעת כזאת, אשר מחוץ תשכל חרב אימה ובעתה מסביב, ועלינו להיות מזוינים היטב לעמוד בפני הסערות והרוחות הרעות' הנה גם מחדרים אימה, ד' מצא את עוננו ויעיר רוח קנאה בלב מתי מספר, מאלה תופשי התורה [על פי ירמיהו ב, ח] החונים על דגלנו' ובשם תוה"ק[1] עושים מעשים אשר לא יעשו, הנוגעים בכבוד רב וגאון בישראל ובכבוד הישוב כולו. לא תמול דנהו הרב הגאון הצדיק וכו'[2] אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א[3], המכהן פאר ביפו והמושבות, ולבד גאונותו חננו ה' בכשרונות נפלאים בלב מלא דעת ויראת ה', ומי יכול לעמוד בפני ארז בלבנון כזה ולפקפק במעשיו, אשר ממקום קדוש יהלכון, ממקור התורה והבינה, אשר אצלה לו ההשגחה ביד נדיבה. מי יוכל להטיל ספק בדברים אשר ידו החזקה מתן לנו' בודאות גמורה, אחרי חקירתו הגדולה ובינתו העמוקה, ובפרט בעניני המצות התלויות בארץ, אשר הוא שקוע בהם בכל לבו ובכל נפשו, ובכל עת מוכן הוא להראות לכל איש מקורי הוראותיו ולכל הבאים ללמוד תורה מפיו, להבינם דברי יושר ולהעמידם על האמת ברחב דעתו ושכלו הזך.

והנה קמו מתי מספר מאנשי ירושלים, אנשים כאלה אשר חובתם היא לכוף כאגמון ראשם [על פי ישעיהו נח, ה] מול גאון וצדיק כזה, וטרם באו לעמקה של הלכה, להבין היטיב את מקורה, יצאו בקהל בדעותיהם הפעוטות ובאיסוריהם אשר אין להם שחר' ויעיזו פנים לעמוד

---

1 תוה"ק - תורתנו הקדושה
2 וכו' - וכולי (וכן הלאה)
3 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן

במערכה מול גאון כזה בלי חרב וחנית, ובלי כל מערכי מלחמה, הוא מתיר והמה אוסרים' הלב שותת דם וכאבנו נעכר לראות תמונות מעציבות כאלה הפוגעות בכבוד התורה והיהדות כולה ועלולות להביא חורבן להישוב כולו. ולדאבוננו המקרים מתחדשים חדשים לבקרים, בה בעת שרואים המה כי כל דבריהם אין בהם ממש ועלולים לקלקל רק לשעה קלה, כי אין שמוע להם' והקהל יודע את הגדול מהם והכרוב הסוכך עליהם באברת חסידותו וצדקתו עוד לא נרפא המחץ והעין תדמע דמוע מעסק ביש, שמן שומשמין, לבשתנו ולחרפתנו. הגאון הנ"ל[4] התיר בכח התורה ובראיות והוכחות, והמה בלי כל טעם באו ואסרו את המותר, והטילו בשעתו סערה גדולה בצלוחית של מים, וערכו מדורה גדולה, אשר במהרה נכבתה, והנה פרות שביעית, 'ואיסור על הסבון הנעשה ע"י[5] אחינו [ראו כרך א', אגרת שלג] בהכשר הגאון הנ"ל.

צחוק מכאיב לב הוא, כי ענין השביעית אשר כבר דשו בה גאוני קדמאי, וכולם מצאו דרך נכון להתיר' ושלש שמיטות נוהגין כן [היתר המכירה נהג בשמיטות תרמ"ט, תרנ"ו ותרס"ג] ע"פ[6] הוראת חכמי ישראל וגאוניו, ומה חדשה העלו במצודתם בשמיטה הרביעית לאסור את אשר הותר כבר?

אמנם כן, יודעים אנחנו כי לא יארכו הדברים ועלולים רק להטיל סערה לשעה קלה, ובמהרה ישכחו ויכלו כעשן' ומעשה שמן שומשמין יוכיח אך לא נוכל קו"ק[7] זה נתפרסם ב"האור" מי"ב סיון תר"ע[8] וב"החרות" מי"ג סיון תר"ע. התאפק לבלי לצאת למחאה גלויה נגד אלה מתי המספר אשר בכח התורה לקחו להם קרנים לנגח צדיק תמים, וע"ד[9] הדין מחויבים המה לסור למשמעתו ולקבל את דברי הגדול מהם, ובשם התורה וחובביה הננו מגידים וחוזרים ומגידים לעם קדוש לבל ישעו לדברי הבל' הרב הגאון הנ"ל הוא האחראי על כל הענינים הנוגעים להישוב' הנעמדים תחת פקודותיו, ובם שיהו והגיגו כל היום ומי לנו פה בר סמכא יותר גדול ממנו? חלילה לנו לפקפק רגע בהוראתו, ואתם גם אתם, רבני ירושלים וגאוניה' הרימו נא כשופר קולכם על האנשים האלה, לבל יוסיפו לערץ ארץ, חוסו נא על ממונם של ישראל, הלא גם התורה חסה על ממונם של ישראל. הרבה כסף והרבה כוחות השקיעו אחינו על אדמת קודש, ועלינו לסעדם ולכוננם במשפט וצדקה, לעודדם ולחזקם ולאמצם בפעולה ובמעשה, ועם זה יתוספו כוחות חדשים אשר יתנו פרים להגדיל את ישוב ארצנו הקדושה.

הנה באו הנה אנשים בעלי הון ויסדו בתי חרושת והרבה משפחות מאחינו מתפרנסים על ידם, וחלילה לנו לסור דרכם בסירים, כי תרפנה הידים החרוצות. עליכם לדאוג לשלומם וקיומם בארץ אבות, וחוסו נא על כבוד הישוב היקר בעינינו ועל אחינו הבונים חרבות ארצנו. הרימו קולכם ברמה, מן גערתם ינוסון ומקולם יהפזון, ואז יבא שלו'[10] בשערי ציון וירושלים, אמן.

החותמים בברכה למען כבוד ה' ותורתו

ח' סיון ד'יעתר; עיה"ק[11] יפו תובב"א[12].

---

4 הנ"ל - הנזכר לעיל

5 ע"י - על ידי

6 ע"פ - על פי

7 קו"ק - קהילה קדושה

8 תר"ע - השנה תר"ע (1909/1910)

9 וע"ד - ועל דבר

10 שלו' - שלום

11 עיה"ק - עיר הקודש

12 תובב"א - תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן

נאום אליעזר בן הרב מו״ה[13] עולתה נתן זצלה״ה[14] מלפנים רב בקראקא בעה״מ[15] מג״ה[16] *

יעקב גזטנזן, מלפנים רגב״ד[17] דק״ק[18] דזערזי סיטי במדינת אמריקא

זאב וואלף גרינוואלד, מווארשא בעהמ״ס[19] י״ס[20],

שמואל משה ברודא, מלפנים רב בדרוזגע:יק *

ליפא ראזענמ((ן, מ״ץ[21] דפי:סק

שלמה זלמן שאך, ד״ץ[22] *

אלי׳ יעקב ק((נטער, מ״ץ בפער:א.

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי״ה, כרכים א׳-ד׳

---

13 מו״ה - מורנו הרב

14 זצלה״ה - זכר צדיק לברכה לחיי העולם הבא

15 בעה״מ - בעל המחבר

16 מג״ה - דורש פענוח

17 רגב״ד - רבי ג... ב... ד... - שם אדם

18 דק״ק - דקהילה קדושה

19 בעהמ״ס - בעל המחבר ספר

20 י״ס - יש ספרים (גרסה אחרת)

21 מ״ץ - מורה צדק

22 ד״ץ - דיין צדק